

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดเชียงใหม่เป็นหนึ่งในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทยและเป็นจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนให้เป็นเมืองท่องเที่ยวมาช้านาน สืบเนื่องมาจากความพร้อมของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ทางธรรมชาติที่มีคุณค่า อาทิเช่น ภูมิประเทศที่งดงาม ประกอบด้วย ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก และสภาพอากาศที่เย็นสบายในฤดูหนาว เป็นต้น

จังหวัดเชียงใหม่ยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และมีวัฒนธรรมที่ยาวนานจนมีลักษณะเฉพาะตัวอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและขึ้นชื่อหลายแห่ง เช่น อุทยานแห่งชาติสุเทพ-ปุย วัดพระธาตุดอยสุเทพ ภูพิงคราชนิเวศ ดอยอินทนนท์ น้ำตก รีสอร์ท และแหล่งพักผ่อนอีกมากมาย ประเพณีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง ซึ่งมีการผสมผสานระหว่างความเจริญทางวัตถุกับความงดงามของ โบราณวัตถุอย่างลงตัว และจากสภาพภูมิศาสตร์และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของเชียงใหม่ เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวและในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นจำนวนมากส่งผลทำให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ จากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งที่จับจ่ายใช้สอยของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวดังกล่าว

เมื่อพิจารณาจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่แล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2545 มีจำนวน 3,197,790 คน แต่ในปี พ.ศ. 2546 จำนวนนักท่องเที่ยวรวมกลับลดลงเหลือเพียง 3,146,194 คน หรือมีอัตราการลดลงร้อยละ 1.61 และในปี พ.ศ. 2547 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นเป็น 3,623,194 คน หรือมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 15.16 ในจำนวนนักท่องเที่ยวรวมจำแนกเป็นนักท่องเที่ยวคนไทย จำนวน 1,877,194 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 1,746,201 คน (ตารางที่ 1.1)

รายได้จากการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2545 ทั้งสิ้น 37,045 ล้านบาท และในปี พ.ศ. 2546 -2547 รายได้จากการท่องเที่ยวเป็น 37,831 ล้านบาท และ 44,570 ล้านบาท ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในปี 2546-2547 แล้วพบว่า นักท่องเที่ยวมี

รายจ่ายเฉลี่ยต่อวันเท่ากับ 3,774.50 บาท/คน และ 4,057.85 บาท/คน ตามลำดับ ในจำนวนนี้เป็นรายจ่ายในการซื้อสินค้า/ของที่ระลึกสูงเป็นอันดับหนึ่งโดยคิดเป็นร้อยละ 28 ของค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายด้านที่พัก และค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร เครื่องดื่ม ร้อยละ 26 และ ร้อยละ 17 (ตารางที่ 1.2) จะเห็นได้ว่า ค่าที่พักของนักท่องเที่ยวมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายสูงเป็นอันดับสองซึ่งถือได้ว่าเป็นรายได้ที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่เป็นอย่างมาก

ตารางที่ 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2545-2547

| ปี พ.ศ. | จำนวนนักท่องเที่ยว | | | รายได้รวม (ล้านบาท) |
|---------|---------------------|----------------------|----------------------|------------------------|
| | ชาวไทย(คน) | ชาวต่างชาติ(คน) | รวม(คน) | |
| 2545 | 1,639,473 | 1,558,317 | 3,197,790 | 37,045.40 |
| 2546 | 1,714,843 (4.59) | 1,431,351 (-8.14) | 3,146,194 (-1.61) | 37,831.50 (2.12) |
| 2547 | 1,877,194 (9.46) | 1,746,201 (21.96) | 3,623,395 (15.16) | 44,570 (17.81) |

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (2547)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคืออัตราการเพิ่มต่อปี

ตารางที่ 1.2 ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ปี พ.ศ. 2546-2547

หน่วย: บาท/คน/วัน

| รายการ | 2546 | | 2547 | |
|----------------------------|----------|---------|----------|---------|
| | จำนวน | สัดส่วน | จำนวน | สัดส่วน |
| ค่าซื้อสินค้า/ของที่ระลึก | 1,074.08 | 28.46 | 1,149.20 | 28.32 |
| ค่าใช้จ่ายเพื่อความบันเทิง | 466.52 | 12.36 | 503.31 | 12.40 |
| ค่าบริการท่องเที่ยว | 199.37 | 5.28 | 220.60 | 5.44 |
| ค่าที่พัก | 981.48 | 26.00 | 1,067.59 | 26.31 |
| ค่าอาหาร/เครื่องดื่ม | 632.27 | 16.75 | 683.21 | 16.84 |
| ค่าพาหนะเดินทางในประเทศ | 308.38 | 8.17 | 315.25 | 7.77 |
| ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด | 112.40 | 2.98 | 118.69 | 2.92 |
| รวม | 3,774.50 | 100.00 | 4,057.85 | 100.00 |

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (2547)

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2547-2548 ส่วนใหญ่จะเลือกพักแรมประเภทโรงแรมมากที่สุด คือ ประมาณร้อยละ 70 ของนักท่องเที่ยวที่พักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมา นักท่องเที่ยวชาวไทยจะเลือกพักแรมบ้านญาติและบ้านเพื่อน และเกสต์เฮาส์ ตามลำดับ ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเลือกที่พักประเภทเกสต์เฮาส์ เป็นอันดับสอง และบ้านญาติ/เพื่อน เป็นอันดับสาม (ตารางที่ 1.3)

ตารางที่ 1.3 จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าพักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2547-2548

หน่วย: คน

| รายการ | 2547 | | | 2548 | | |
|-----------------|-----------|------------|---------------------|-----------|------------|---------------------|
| | ไทย | ต่างประเทศ | รวม | ไทย | ต่างประเทศ | รวม (%) |
| โรงแรม | 1,258,170 | 1,384,510 | 2,642,680 (73.0) | 1,152,270 | 1,326,640 | 2,478,910 (66.8) |
| เกสต์เฮาส์ | 67,752 | 228,639 | 296,391 (8.2) | 69,063 | 200,001 | 269,064 (7.2) |
| บังกะโล/รีสอร์ท | 23,378 | 21,374 | 44,752 (1.2) | 139,185 | 97,009 | 236,194 (6.3) |
| บ้านญาติ/เพื่อน | 488,946 | 97,065 | 586,011 (16.2) | 523,351 | 152,913 | 676,264 (18.2) |
| ที่พักในอุทยานฯ | 31,560 | 13,171 | 44,731 (0.2) | 19,834 | 9,660 | 29,494 (0.9) |
| บ้านรับรอง | 7,393 | 1,446 | 8,839 (1.2) | 9,553 | 0 | 9,553 (0.3) |
| อื่นๆ | 0 | 0 | 0 | 8,784 | 527 | 9,311 (0.3) |
| รวม | 1,877,199 | 1,746,205 | 3,623,404 (100) | 1,922,040 | 1,786,750 | 3,708,790 (100) |

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (2547)

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคือสัดส่วนของนักท่องเที่ยวจำแนกตามที่พักแรม

ในปี พ.ศ. 2549 ธุรกิจที่เปิดให้บริการที่พักแรมประเภทโรงแรมในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีจำนวนมากที่สุดถึงทั้งสิ้น 117 แห่ง 12,405 ห้อง ซึ่งจำนวนนี้สามารถแบ่งกลุ่มของโรงแรมตามระดับราคาของโรงแรมออกเป็น 5 กลุ่ม ซึ่งแต่ละระดับราคาทางผู้ประกอบการจะมีการจัดตั้งอำนวยความสะดวก การจัดบรรยากาศห้องพักที่แตกต่างกันตามราคาห้องพัก ซึ่งมีการจัดกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 โรงแรมระดับราคา ไม่เกิน 500 บาท มีจำนวน 41 แห่ง มีห้องพักรวมกัน 2,844 ห้อง
 กลุ่มที่ 2 โรงแรมระดับราคา 500 บาท ถึง 999 บาท มีจำนวน 27 แห่ง รวมจำนวนห้องพัก 3,623
 ห้อง กลุ่มที่ 3 โรงแรมระดับราคา 1,000 บาทถึง 1,499 บาท มีจำนวน 12 แห่ง รวมจำนวนห้อง
 1,572 ห้อง กลุ่มที่ 4 โรงแรมระดับราคา 1,500 บาทถึง 2,499 บาท มีจำนวน 27 แห่ง จำนวนห้อง
 2,144 ห้อง และกลุ่มที่ 5 โรงแรมระดับราคา 3,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 10 แห่ง รวมจำนวน
 ห้องพัก 2,182 ห้อง

สำหรับที่พักประเภทเกสต์เฮาส์เป็นมีจำนวน 111 แห่ง มีจำนวน 2,631 ห้อง หาก
 จำแนกเกสต์เฮาส์ออกเป็นกลุ่มโดยใช้ราคาเป็นเกณฑ์จะแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เกสต์เฮาส์
 ระดับราคา ไม่เกิน 150 บาท มีจำนวน 56 แห่ง มีห้องพักรวมกัน 898 ห้อง ส่วนมากจะเป็น
 เกสต์เฮาส์ขนาดเล็กสิ่งอำนวยความสะดวกมีน้อยมากหรือไม่มีเลย กลุ่มที่ 2 เกสต์เฮาส์ระดับราคา
 150 ถึง 300 บาทมีจำนวน 34 แห่ง มีห้องพักรวมกัน 760 ห้อง ส่วนมากเป็นเกสต์เฮาส์ขนาดเล็ก
 ถึงปานกลางสิ่งอำนวยความสะดวกมีจำกัด กลุ่มที่ 3 เกสต์เฮาส์ระดับราคา 300 บาทขึ้นไป
 มีจำนวน 21 แห่ง มีห้องพักรวมกัน 973 ห้อง ส่วนมากเป็นเกสต์เฮาส์ขนาดปานกลางถึงใหญ่
 และมักมีสิ่งอำนวยความสะดวกมาก (ตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4 จำนวนห้องพักของโรงแรมและเกสต์เฮาส์ในจังหวัดเชียงใหม่

| ราคาที่พัก | จำนวน (แห่ง) | จำนวน (ห้อง) |
|---------------------------|-----------------|-----------------|
| 1. โรงแรม | | |
| ระดับราคาไม่เกิน 500 บาท | 41 | 2,884 |
| ระดับราคา 500 -999 บาท | 27 | 3,623 |
| ระดับราคา 1,000-1,499 บาท | 12 | 1,572 |
| ระดับราคา 1,500-2,999 บาท | 27 | 2,144 |
| ระดับราคา 3,000 บาทขึ้นไป | 10 | 2,182 |
| รวม | 117 | 12,405 |
| 2. เกสต์เฮาส์ | | |
| ระดับราคาไม่เกิน 150 บาท | 56 | 898 |
| ระดับราคา 150-300 บาท | 34 | 760 |
| ระดับราคา 300 บาทขึ้นไป | 21 | 973 |
| รวม | 111 | 2,631 |

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ เขต 1 (2549)

อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่พักแรมประเภท โรงแรมหรือเกสต์เฮ้าส์นั้น โดยพิจารณาจากระดับราคาของที่พัก ซึ่งระดับราคาของที่พักดังกล่าวจะสะท้อนถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของที่พัก คุณภาพการให้บริการและอื่นๆ ดังนั้นในการศึกษารั้งนี้จะทำการศึกษาดังพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการใช้บริการที่พักแรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการธุรกิจที่พักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจที่พักแรมในการวางแผนที่ดีของการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการที่พักแรมของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ผลการศึกษารั้งนี้สามารถทำให้ผู้ประกอบการรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เกี่ยวกับธุรกิจที่พัก ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาถึงพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการที่พักแรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีการศึกษานักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ที่มาใช้บริการที่พักแรมประเภทโรงแรมและเกสต์เฮ้าส์ ใน เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550

1.5 นิยามศัพท์

นักท่องเที่ยว หมายถึงผู้ที่เดินทางไปเยือนจังหวัดนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ต่างๆที่ไม่ใช่การไปทำงานประจำ การศึกษาและไม่ใช่คนท้องถิ่นที่มีภูมิลำเนาหรือศึกษาอยู่ที่จังหวัดนั้นทั้งนี้ต้องพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน